ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 22. novembrī [1]

Lieta C-258/11

Peter Sweetman ,
Īrija,
Attorney General,
Minister for the Environment, Heritage and Local Government
pret
An Bord Pleanala

(Supreme Court (Īrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Vide — Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas — Plāna vai projekta ietekmes uz aizsargājamu teritoriju izvērtējums — Nelabvēlīga ietekme uz teritorijas viengabalainību

Ievads

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Dzīvotņu direktīvas 6. pantu [2]. Konkrētais Tiesai uzdotais jautājums ir saistīts ar to, kā pareizi interpretēt minētā panta 3. punktu, kurš attiecas uz plāniem vai projektiem, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai. Minētais noteikums tiek piemērots, ja šāds plāns vai projekts "varētu būtiski ietekmēt" minēto teritoriju. Ja tā tas ir, tad attiecīgi ir jāizvērtē ietekme uz šo teritoriju. Vienīgi tad, ja pēc minētā izvērtējuma valsts kompetentās iestādes ir pārliecinājušās, ka ar plānu vai projektu "netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība", tās var piekrist tam. Valsts tiesa lūdz skaidrojumu par šo pēdējo teikumu nozīmi.

Tiesiskais regulējums

Eiropas Savienības (ES) tiesību akti

2. Direktīvas 1. pantā ir ietverta šāda definīcija:

"a) "aizsardzība" ir tādu pasākumu kopums, kas vajadzīgi, lai saglabātu vai atjaunotu dabisko dzīvotni un savvaļas faunas un floras sugu populācijas tiem labvēlīgā stāvoklī, kā definēts e) un i) punktā;

[..]

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp., labojums – OV 1993, L 176, 29. lpp.; turpmāk tekstā – "direktīva").

d) "prioritārie dabisko dzīvotņu veidi" ir dabisko dzīvotņu veidi, kuriem draud izzušana un kuri atrodas 2. pantā minētajā teritorijā, un par kuru saglabāšanu Kopiena ir īpaši atbildīga, ņemot vērā šo dzīvotņu dabiskās izplatības areāla proporciju, kas ietilpst 2. pantā minētajā teritorijā; šie prioritārie dabisko dzīvotņu veidi I pielikumā ir atzīmēti ar zvaigznīti (*);

e) "dabiskas dzīvotnes aizsardzības statuss" ir uz dabisku dzīvotni un tam raksturīgajām sugām iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šī dzīvotnes dabisko izplatību, struktūru un funkcijas, kā arī tam raksturīgo sugu ilglaicīgas izdzīvošanas iespējas 2. pantā minētajā teritorijā.

Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par "labvēlīgu", ja:

— tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās un

— pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai, un

— tam raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs, kā noteikts i) punktā;

[..]

i) "sugas aizsardzības statuss" ir uz attiecīgo sugu iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs sugas populāciju izplatību un skaitlisko daudzumu 2. pantā minētajā teritorijā;

Aizsardzības statusu uzskata par "labvēlīgu", ja:

— attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa, un

— sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies, un šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā, un

— dzīvotne ir un šķiet, ka arī turpmāk būs pietiekami plaša tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai;

j) "teritorija" ir ģeogrāfiski definēts apgabals ar skaidri noteiktu platību;

k) "Kopienā nozīmīga teritorija" ir teritorija, kas attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos būtiski sekmē I pielikumā minēta dabiskas dzīvotnes veida vai II pielikumā minētu sugu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu un var arī būtiski veicināt 3. pantā minētā *Natura 2000* tīkla vienotību, un/vai būtiski sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos;

[..]

l) "īpaši aizsargājama dabas teritorija" ir Kopienā nozīmīga teritorija, ko dalībvalstis nosaka ar normatīvu vai administratīvu aktu un/vai līgumu un kurā piemēro vajadzīgos aizsardzības pasākumus, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības statusu tām dabiskajām dzīvotnēm un/vai sugu populācijai, kuru dēļ attiecīgā teritorija ir noteikta."

3. 2. pantā ir paredzēts:

"1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums.

2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības."

4. Direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Izveido saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un kura nosaukums ir *Natura 2000*. Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā.

[..]"

5. Direktīvas 4. pantā ir noteikta dzīvotņu teritoriju noteikšanas procedūra. Būtiski, ka tajā ietilpst attiecīgu teritoriju saraksta sagatavošana, ko veic katra dalībvalsts, kurš pēc tam tiek nosūtīts Komisijai (4. panta 1. punkts). Pēc tam, pamatojoties uz sniegto informāciju, Komisijai pēc vienošanās ar katru dalībvalsti ir jāsagatavo Kopienā nozīmīgu teritoriju ("KNT") saraksta projekts, kura mērķis ir norādīt teritorijas, kurās sastopami viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas. Pēc tam Komisijai ir oficiāli jāpieņem izraudzīto teritoriju saraksts (4. panta 2. punkts). Tiklīdz KNT ir apstiprināta saskaņā ar 2. punktā paredzēto procedūru, dalībvalstij laikposmā, kas nepārsniedz sešus gadus, ir jāpiešķir minētajai teritorijai īpaši aizsargājamas dabas teritorijas ("ĪADT") statuss (4. panta 4. punkts). Tomēr, tiklīdz teritorija kā KNT ir iekļauta Komisijas pieņemtajā sarakstā, uz to attiecas 6. panta 2., 3. un 4. punkts (4. panta 5. punkts).

6. 6. pantā ir paredzēts:

"1. Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu ekoloģiskajām prasībām.

2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā izvērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzinuma, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm."

7. Direktīvas I pielikumā ir šāds ieraksts:

— "8240 * Kaļķakmens slāņi".

Valsts tiesību normas

8. Uz ceļu attīstīšanu Īrijā attiecas *Roads Act 1993* [1993. gada Ceļu likums] (ar grozījumiem) noteikumi. Minētā likuma 50. un 51. pantā, tos lasot kopā ar Eiropas Kopienu 1999. gada Noteikumiem par ietekmes uz vidi novērtējumu (ar grozījumiem), ir noteikta minēto projektu attīstīšanas procedūra. Saskaņā ar minēto procedūru ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, piemērojot Direktīvu 85/337[3].

9. Turklāt, ja ceļu projektam ir iespējama būtiska ietekme uz dažām ekoloģiskas nozīmes teritorijām, tad uz to attiecas Eiropas Kopienu 1997. gada Noteikumi par dabiskajām dzīvotnēm (ar grozījumiem) (turpmāk tekstā – "Noteikumi"), kuros ir paredzēta direktīvas transponēšana valsts tiesību aktos.

10. Noteikumu normā Nr. 2 ir definēta "Eiropas attiecīgā teritorija" tā, lai tajā tiktu iekļautas teritorijas, kuras Īrija ierosina paziņot Komisijai, lai tās tiktu apstiprinātas par KNT. Normā Nr. 4 ir izklāstīta procedūra, kādā tiek paziņots par Īrijā esošām teritorijām. Šādas teritorijas pēc tam tiek iekļautas sarakstā, kas saskaņā ar direktīvas 4. panta 1. punktu tiek nosūtīts Eiropas Komisijai.

11. Noteikumu normā Nr. 30 ("Norma Nr. 30") ir paredzēts:

"1. Ja ierosinātā ceļu attīstīšana, par kuru saskaņā ar *Roads 1993 Act* 51. pantu ir iesniegts pieteikums, lai saņemtu vides ministra apstiprinājumu, nav nedz tieši saistīta ar Eiropas attiecīgo teritoriju, ne vajadzīga tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, vides ministrs nodrošina, lai tiktu attiecīgi izvērtēta ietekme uz šo teritoriju, ņemot vērā šīs teritorijas saglabāšanas mērķus.

[..]

3. Vides ministrs, ņemot vērā saskaņā ar 1. punktu veiktās izvērtēšanas atzinumus, piekrīt ierosinātajai ceļu attīstīšanai tikai tad, ja tas ir pārliecinājies, ka netiks izjaukta Eiropas attiecīgās teritorijas viengabalainība.

[..]

5. Vides ministrs, neņemot vērā negatīvu vērtējumu un ja minētais ministrs atzīst, ka nav alternatīvu risinājumu, var pieņemt lēmumu piekrist ierosinātajai ceļu attīstīšanai, ja ierosinātā ceļu attīstīšana ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā.

6. a) Ievērojot b) punktu, sevišķi svarīgas sabiedrības intereses ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses;

3 — Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīva 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 175, 40. lpp.).

b) Ja attiecīgā teritorijā ir sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir:

i) tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību,

ii) videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai

iii) citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm pēc Komisijas atzinuma."

12. Iesniedzējtiesas skatījumā valsts noteikumu ietekme ir tāda, ka aizsardzība, kura ir līdzvērtīga direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punktā noteiktajai aizsardzībai, attiecas uz teritoriju no datuma, kurā attiecīgajiem īpašniekiem un lietotājiem tiek paziņots par ierosinājumu minēto teritoriju iekļaut Komisijai nosūtāmajā sarakstā. Tādējādi šāda aizsardzība notiek pirms teritorijas iekļaušanas Kopienā nozīmīgu teritoriju sarakstā, kuru Komisija pieņem saskaņā ar direktīvas 4. pantu.

Fakti, tiesvedība un uzdotie jautājumi

13. Ar Lēmumu 2004/813[4] Komisija atbilstoši direktīvas 4. panta 2. punktam ir pieņēmusi KNT saraksta projektu. Minētajā sarakstā ir ietverta teritorija, kurā ietilpst *Lough Corrib* un apkārtējās teritorijas, kuras atrodas *County Galway* [Golvejas grāfistē] Īrijā. Teritorijas kopējā platība ir aptuveni 20 582 hektāri.

14. Ar Lēmumu 2008/23[5] Komisija atcēla Lēmumu 2004/813 un pieņēma pirmo atjaunināto KNT sarakstu. Minētajā sarakstā bija ietverta *Lough Corrib* teritorija, kuras platība nebija mainījusies.

15. 2006. gada decembrī kompetentais ministrs paziņoja par Īrijā paplašinātu *Lough Corrib* teritoriju, kuras platība bija aptuveni 25 253 hektāri. Paplašinājums bija aptuveni 4760 hektāri. Paplašinātajā teritorijā ietilpst 270 hektāri kaļķakmens slāņa, kurš ir direktīvas I pielikumā uzskaitītais prioritārais dabisko dzīvotņu veids.

16. 2007. gada decembrī paplašinātā teritorija tika iekļauta attiecīgo teritoriju sarakstā, kuru Īrija saskaņā ar direktīvas 4. panta 1. punktu nosūtīja Komisijai.

17. Ar Lēmumu 2009/96[6] Komisija atcēla Lēmumu 2008/23 un pieņēma otro atjaunināto KNT sarakstu. Minētajā sarakstā bija ietverta paplašinātā *Lough Corrib* teritorija.

18. Tikmēr *An Bord Pleanala* (Īrijas Plānošanas pārvalde, turpmāk tekstā – "pārvalde"), kura Īrijā, piemērojot direktīvas 6. pantu, ir kompetentā valsts iestāde, 2008. gada 20. novembrī bija pieņēmusi lēmumu (turpmāk tekstā – "attiecīgais lēmums") par attīstības saskaņojumu attiecībā uz ierosinātā ceļa, kas šķērso daļu *Lough Corrib* teritorijas, būvniecību. Ierosinātais ceļa projekts ir pazīstams kā "N6 Galway City Outer Bypass road scheme" [Golvejas pilsētas ārējā apvedceļa shēma Nr. 6]. Teritorijas daļa, kuru atbilstoši plānotajam šķērsos ceļš, ietilpst par 4760 hektāriem paplašinātajā teritorijā, kura ir minēta iepriekš 15. punktā.

4 — Komisijas 2004. gada 7. decembra Lēmums 2004/813/EK, ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu Atlantijas bioģeogrāfiskajam reģionam (OV L 387, 1. lpp.).

5 — Komisijas 2007. gada 12. novembra Lēmums 2008/23/EK, ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju [pirmo atjaunināto] sarakstu Atlantijas bioģeogrāfiskajam reģionam (OV 2008, L 12, 1. lpp.).

6 — Komisijas 2008. gada 12. decembra Lēmums 2009/96/EK, ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju otro atjaunināto sarakstu Atlantijas bioģeogrāfiskajam reģionam (OV 2009, L 43, 466. lpp.).

19. Ja ceļa attīstīšana tiktu veikta, 1,47 hektāri kaļķakmens slāņa tiktu pastāvīgi zaudēti[7]. Minētais zudums notiktu teritorijas paplašinājumā, kurā ietilpst 85 hektāri no 270 hektāriem visa *Lough Corrib* teritorijā esošā kaļķakmens slāņa.

20. Pirms attiecīgā lēmuma pieņemšanas pārvalde iecēla inspektoru ekspertu, lai minētajā teritorijā tiktu veikta (starp citu) ceļu attīstīšanas ietekmes uz vidi izvērtēšana. Veicot savus pienākumus, viņš deviņus mēnešus pārbaudīja teritoriju un rīkoja uzklausīšanu, kura ilga 21 dienu un kurā ieinteresētās personas bija pārstāvētas mutvārdos un/vai rakstveidā. Pamatojoties uz pārbaudi un uzklausīšanā sniegto informāciju un argumentiem, inspektors sagatavoja ziņojumu un ieteikumus, kurus viņš iesniedza pārvaldei. Minētajā ziņojumā viņš pauda nostāju, ka būtu jārēķinās ar "aptuveni 1,5 hektāru" kaļķakmens slāņa zudumu attiecībā pret 85 hektāriem kaļķakmens slāņa, kas ietilpst sākotnējās *Lough Corrib* teritorijas paplašinājumā, minēto paplašinājumu aplūkojot kā visas teritorijas "īpatnēju apakšapgabalu", nevis saistībā ar, kopumā ņemot, 270 hektāriem teritorijā ietilpstošā slāņa. Viņš arī norādīja, ka projektētā ceļa shēmas rezultātā notiktu noņemamā kaļķakmens slāņa platības samazināšanās, viņaprāt, "ievērojamā apmērā" (no 3,8 hektāriem līdz 1,5 hektāriem), ko izraisītu slāņa noņemšanas dēļ veiktie pasākumi. Attiecībā uz pašu zudumu inspektors secināja, ka "šis relatīvi nelielais zudums kvantitatīvā izteiksmē nebūs par cēloni attiecīgās teritorijas viengabalainības iespējamai izjaukšanai". Saistībā ar fragmentācijas un [dzīvotnes] līdzsvara izjaukšanas jautājumiem viņš atzina, ka "ierosinātā attīstīšana ievērojami neietekmētu teritorijas aizsardzības mērķu sasniegšanu un nopietni neizjauktu teritorijas viengabalainību".

21. Inspektors arī secināja, ka "izteikti nelabvēlīgas ietekmes apmēra izvērtējums, ņemot vērā attiecīgus ietekmes mazināšanas pasākumus", nav bijis nelietderīgs. No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir skaidrs, ka, šajā ziņojumā lietojot izteicienu "izteikti nelabvēlīgas ietekmes apmērs", inspektors ir ievērojis *Irish National Roads Authority* [Īrijas Valsts autoceļu direkcijas] noteiktās pamatnostādnes. Minēto pamatnostādņu mērķis ir noteikt, lai jebkura pastāvīga ietekme uz tādu teritoriju, kāda ir, piemēram, *Lough Corrib* teritorija, tiktu uzskatīta par "izteikti nelabvēlīgu". Tādējādi šāda izteiciena lietošana būtu jāsaprot kā norādīšana uz ietekmes pastāvīgumu.

22. Attiecīgajā lēmumā pārvalde piekrita inspektora izvērtējumam par projekta ietekmi uz vidi. Pārvalde secināja, ka ar attīstīšanu, "vienlaikus pastāvot vietēja rakstura izteiktai ietekmei uz *Lough Corrib* [teritoriju], netiks izjaukta [šīs teritorijas] viengabalainība. Tāpēc attīstīšanai [..] nebūtu nevēlamas ietekmes uz vidi un tā būtu atbilstoša teritorijas pareizai plānošanai un ilgtspējīgai attīstībai".

23. *P. Sweetman* attiecīgo lēmumu apstrīdēja Īrijas *High Court* [Augstajā tiesā], it īpaši apgalvojot, ka pārvalde, secinādama, ka ceļa projekts neizjaukšot *Lough Corrib* teritorijas viengabalainību, esot pieļāvusi kļūdu. Tā kā minētā prasība pirmajā instancē tika noraidīta, *P. Sweetman* iesniedza apelācijas sūdzību *Supreme Court* [Augstākajā tiesā], kura prejudiciāla nolēmuma sniegšanai uzdeva šādus jautājumus:

"1) Kādi juridiski kritēriji ir jāpiemēro kompetentai iestādei, vērtējot varbūtību, ka plāns vai projekts, kas ir [direktīvas] 6. panta 3. punkta priekšmets, "izjauc teritorijas viengabalainību"?

2) Vai piesardzības principa piemērošana izraisa to, ka šāds plāns vai projekts nevar tikt atļauts, ja tas radītu pastāvīgu neatgriezenisku attiecīgās dzīvotnes pilnīgu vai daļēju zudumu?

7 — Komisija apgalvo, ka šis rādītājs ir neprecīzs un nepietiekami raksturo kaļķakmens slāņa platību, kas tiktu zaudēta. Tomēr lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētais jautājums nav uzdots nedz skaidri formulētā veidā, nedz arī netieši. Ciktāl minētais jautājums attiecas uz faktisku jautājumu, Tiesa nav kompetenta izlemt to. Ciktāl Komisija argumentē attiecībā uz interpretācijas jautājumu – un tādējādi tiesību jautājumu – uzdošanu, minētie jautājumi nav saistīti ar iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, ne arī uz tiem ir jāatbild, lai izlemtu minētos jautājumus. Tādēļ turpmāk es tos neaplūkošu.

3) Kāda ir saistība, ja tāda ir, starp 6. panta 4. punktu un lēmuma pieņemšanu atbilstoši 6. panta 3. punktam, ka plāns vai projekts neizjauks teritorijas viengabalainību?"

24. Rakstveida apsvērumus ir iesniedzis *P. Sweetman*, pārvalde, *Galway County Council* [Golvejas grāfistes padome] un *Galway City Council* [Golvejas pilsētas dome] (turpmāk tekstā kopā – "pašvaldības iestādes"), Īrija, Apvienotās Karalistes valdība un Eiropas Komisija. Tiesas sēdē, kas notika 2012. gada 12. septembrī, bija pārstāvēti un sniedza Tiesai mutvārdu paskaidrojumus *P. Sweetman*, pārvalde, pašvaldības iestādes, Īrija, Grieķijas un Apvienotās Karalistes valdības un Komisija.

Analīze

Pieņemamība

25. Pieņemot attiecīgo lēmumu, *Lough Corrib* teritorijas paplašināšana Īrijā tika paziņota saskaņā ar Noteikumu normu Nr. 4, taču Komisijas pieņemtajā teritoriju sarakstā tā kā KNT vēl nebija iekļauta. Tādējādi uz to attiecās aizsardzība, kas paredzēta normā Nr. 30, nevis direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punktā [8]. Es esmu pārliecināta, ka *Supreme Court*, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, šis fakts pilnībā bija zināms. Taču pašvaldības iestādes argumentē, ka uzdotie jautājumi tāpēc attiecoties vienīgi uz valsts tiesību interpretāciju un neietilpstot Tiesas kompetencē. Tiesai attiecīgi būtu jāatsakās atbildēt uz tiem.

26. Manā skatījumā šāda šaura LESD 267. panta interpretācija nav pamatota.

27. No Tiesas judikatūras nepārprotami izriet, ka tās kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus lietās, kuras attiecas uz valsts tiesību aktiem, kuri ir pieņemti ES tiesību īstenošanas nolūkā, pat ja pamatlietā minētie tiesību akti pašu situāciju neregulē.

28. Tāds būs gadījums, kurā ar attiecīgiem valsts noteikumiem cenšas panākt tādus pašus risinājumus, kādi ir panākti ES tiesībās, ja vien attiecīgie valsts tiesību aktu noteikumi ir padarīti piemērojami tieši un bez nosacījumiem. Tiesību aktos ir jābūt norādītām pietiekami precīzām norādēm, pēc kurām ir iespējams secināt, ka valsts likumdevējs ir gribējis atsaukties uz ES tiesību aktu noteikumu saturu. Tiesa ir pamatojusi minēto LESD 267. panta interpretāciju, norādot, ka, lai izvairītos no turpmākām atšķirībām interpretācijā, no Savienības tiesībām pārņemtas normas vai jēdzieni būtu jāinterpretē vienoti un neatkarīgi no apstākļiem, kādos tie ir jāpiemēro [9].

29. Ar to nav gribēts pateikt, ka Tiesas kompetencē būs pieņemt nolēmumu jebkurā lietā, kurā ir aplūkota valsts noteikumu piemērošana, balstoties uz ES tiesībām. Tādējādi lietā *Kleinwort Benson* [10] tā nosprieda, ka lūgums neesot pieņemams tādēļ, ka attiecīgajos iekšējos tiesību aktos neesot ietverta "tieša un beznosacījumu *renvoi* [atsauce]" uz Eiropas tiesību noteikumiem tā, lai attiecīgās normas iekļautu [valsts] iekšējā tiesību sistēmā, nevis lai tās izmantotu tikai kā paraugu. Turklāt, kaut gan daži iekšējo tiesību aktu noteikumi tika gandrīz vārds vārdā pārņemti no tiem līdzvērtīgiem Eiropas tiesību aktu noteikumiem, citi atšķīrās no tiem, un tika paredzēts īpašs noteikums attiecīgās dalībvalsts iestādēm, lai tās varētu izdarīt grozījumus, "kuri ir paredzēti, lai radītu atšķirību" no minētajiem līdzvērtīgajiem noteikumiem.

8 — Attiecīgā lēmuma datums ir 2008. gada 20. novembris. Komisijas lēmums par paplašinātās teritorijas ietveršanu atjauninātajā KNT sarakstā tika pieņemts 2008. gada 12. decembrī, t.i., apmēram trīs nedēļas pēc attiecīgā lēmuma datuma.

9 — Šajā ziņā vispārēji skat. 2011. gada 21. decembra spriedumu lietā C-482/10 *Cicala* (Krājums, I-14139. lpp., 17.–19. punkts).

10 — 1995. gada 28. marta spriedums lietā C-346/93 (*Receuil*, I-615. lpp., 16. punkts).

30. Kaut gan normas Nr. 30 piemērošanas joma attiecas vienīgi uz ceļu attīstīšanas priekšlikumiem un tādējādi tā ir šaurāka par direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta piemērošanas jomu, no tās tomēr nepārprotami izriet, ka minētajā kontekstā ar to cenšas panākt tādus pašus risinājumus, kādi ir paredzēti ar minētajiem noteikumiem. Tās piemērošana ir gan tieša, gan beznosacījuma. No Noteikumu nosaukuma izriet, ka tie tika ieviesti, lai Eiropas tiesību aktu noteikumi tiktu transponēti valsts tiesībās [11].

31. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka pats svarīgākais ir nepieciešamība izvairīties no turpmākām atšķirībām interpretācijā starp Noteikumu normu Nr. 30 un direktīvas 6. panta 3. punktu. Tiklīdz teritorija kā KNT tiek iekļauta Komisijas pieņemtajā teritoriju sarakstā, kļūst skaidrs, ka norma Nr. 30, piemērojot minētajai teritorijai, būs jāinterpretē saskaņā ar direktīvas 6. panta 3. punktu. Tāpat norma Nr. 30 ir konsekventi jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar valsts tiesību aktiem un neatkarīgi no tā, vai attiecīgā teritorija (jau) ir vai nav šādi apstiprināta. Līdz ar to Īrijas tiesām, interpretējot normu Nr. 30. gadījumā, kad direktīvas 6. panta 3. punkts (vēl) netiek piemērots, ir jābūt pārliecinātām, ka tām pēc tam minētā interpretācija nebūs jāmaina gadījumā, ja tas netiks piemērots [12].

32. Pašvaldības apgalvo, ka neesot vajadzīgās Eiropas dimensijas: tā kā teritorija attiecīgajā laikā nebija direktīvas 6. panta 3. punkta piemērošanas jomā, Komisijai, piemērojot 6. panta 4. punktu, nebūtu pilnvaras dot atzinumu. Man šķiet, ka minētais apgalvojums ir neatbilstošs. Tas nekādā ziņā neietekmē nepieciešamību izvairīties no iepriekš šo secinājumu 31. punktā minētajām interpretācijas atšķirībām. Turklāt, ja (pareizi interpretējot normu Nr. 30, lasot to kopā ar direktīvu) vienīgais veids, kādā attīstīšana varētu norisināties, ir, piemērojot direktīvas 6. panta 4. punktu, tad manā skatījumā Īrijas pienākums būtu vai nu teritoriju svītrot no iepriekš 16. punktā minētā teritoriju saraksta (tikai nav skaidrs, kā tā to veiktu), vai arī gaidīt, līdz teritorija tiktu noteikta, un tad saskaņā ar 6. panta 4. punktu vērsties Komisijā. Taču tas ir vienīgi loģisks iznākums valsts tiesību aktu un direktīvas prasību saskaņošanā, kas veikta savlaicīgi pirms *Natura 2000* tīkla faktiskās izveidošanas.

33. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, manā skatījumā *Supreme Court* ir pilntiesīga iesniegt lūgumu šai Tiesai, un būtu lietderīgi, ka šī Tiesa sniegtu prejudiciālu nolēmumu.

1. jautājums

34. Ar šo jautājumu valsts tiesa lūdz skaidrojumu par direktīvas 6. panta 3. punkta un it īpaši par frāzes "izjauc attiecīgās teritorijas viengabalainību" interpretāciju.

35. Kā pārvalde ir norādījusi tiesas sēdē, šī lieta ir neparasta, ciktāl Tiesas iepriekšējā judikatūra attiecas uz situācijām, kurās attiecīgs izvērtējums minētā noteikuma izpratnē nav bijis, un jautājums ir par to, vai šāda izvērtēšana ir nepieciešama [13]. Turpretim šajā gadījumā izvērtēšana tika veikta, un netiek apgalvots, ka tā būtu veikta nepareizi, – faktiski visas pazīmes liecina, ka tā tika veikta ar lielu rūpību [14]. Jautājums drīzāk gan attiecas uz minētās izvērtēšanas rezultātā iegūto secinājumu, uz kura pamata pārvalde ir pieņēmusi attiecīgo lēmumu.

36. Kaut gan jautājums ir par vienu vienīgu izteicienu, kurš ir izmantots 6. panta 3. punktā, minētais izteiciens ir jāinterpretē, ņemot vērā kontekstu, kurā tas tiek izmantots. Tāpēc, pirms pievērsties 6. pantā noteiktajiem pienākumiem kopumā, es aplūkošu direktīvā izklāstītos izvirzītos mērķus.

11 — Šajā ziņā skat. 2008. gada 22. decembra spriedumu lietā C-48/07 *Les Vergers du Vieux Tauves* (Krājums, I-10627. lpp., 22. punkts).

12 — Kā tas pašlaik patiešām ir attiecībā uz paplašināto *Lough Corrib* teritoriju.

13 — Skat., piemēram, 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-179/06 Komisija/Itālija (Krājums, I-8131. lpp.), 2010. gada 4. marta spriedumu lietā C-241/08 Komisija/Francija (Krājums, I-1697. lpp.), 2010. gada 14. janvāra spriedumu lietā C-226/08 *Stadt Papenburg* (Krājums, I-131. lpp.) un 2012. gada 16. februāra spriedumu lietā C-182/10 *Solvay* u.c.

14 — Skat. iepriekš minētos 20.–22. punktu.

Direktīvas mērķi

37. Direktīvas 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru visā dalībvalstī. 2. panta 2. punktā ir precizēts, ka pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai *saglabātu vai atjaunotu* to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir "Kopienā nozīmīgas".

38. Direktīvas 1. panta a) punktā ir definēts termins "aizsardzība", kas ir "tādu pasākumu kopums, kas vajadzīgi, lai saglabātu vai atjaunotu dabisko dzīvotni [..] labvēlīgā stāvoklī". 1. panta e) punktā ir noteikts, ka dabiskas dzīvotnes aizsardzības statuss ir uzskatāms par "labvēlīgu", ja tostarp tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir *stabilas vai paplašinās*, *pastāv un, iespējams, ka arī* tuvākajā laikā *pastāvēs* dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai.

39. Ar tādu nolūku 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka ir jāizveido īpaši aizsargājamu dabas teritoriju saskaņots Eiropas ekoloģiskais tīkls, kura nosaukums ir "Natura 2000". Ar minēto tīklu ir paredzēts arī saglabāt I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidus vai attiecīgā gadījumā atjaunot to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā.

40. Tāpēc svarīgs direktīvas mērķis ir saglabāt dabiskās dzīvotnes un attiecīgā gadījumā atjaunot to labvēlīgo aizsardzības statusu. Šāds mērķis ir nepieciešams saistībā ar direktīvas preambulas ceturtajā apsvērumā atzīmēto faktu par minēto dzīvotņu noplicināšanos un to, ka ir jāveic pasākumi, lai tās saglabātu. Minētais *a fortiori* ir gadījums, kurš attiecas uz prioritāriem dabiskās dzīvotnes veidiem. Direktīvas 1. panta d) punktā ir definēts, ka tie ir dabisko "dzīvotņu veidi, kuriem draud izzušana", nosakot, ka Kopiena ir "īpaši atbildīga" par šo prioritāro dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu.

6. pants

41. Ir jāsecina, ka direktīvas 6. pantā ir ņemts vērā iepriekš minētais. Dabisko dzīvotņu kontekstā tajā ir paredzēts, ka ir jānosaka vajadzīgie aizsardzības pasākumi attiecībā uz ĪADT (6. panta 1. punkts) un jāveic pasākumi, lai īpaši novērstu minēto dzīvotņu noplicināšanos (6. panta 2. punkts), no vienas puses, un ir izklāstīta virkne procedūru, kuras ir jāievēro gadījumā, ja tiek aplūkoti tādi plāni vai projekti, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai (6. panta 3. un 4. punkts), no otras puses. Bez minētajiem noteikumiem, iespējams, jēdzieniem "saglabāšana" un "atjaunošana", kuriem ir direktīvā ir galvenā nozīme, nebūtu praktiskas nozīmes.

42. Ar prejudiciālo jautājumu nav tieši saistīti tie direktīvas 6. pantā izklāstītie pasākumi, kuri ir paredzēti 1. punktā un attiecas uz aizsardzības pasākumu noteikšanu. Tie būtībā pastāv, lai biežāk vai retāk tiktu veikti pozitīvi pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt attiecīgas teritorijas aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu.

43. Direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkts ir paredzēti citādam mērķim. Ar 2. pantu ir noteikts vispārējs pienākums novērst [dzīvotņu] noplicināšanos vai traucējumu, [kas skar sugas]. Sekojoši 3. un 4. punktā ir izklāstītas procedūras, kuras ir jāievēro attiecībā uz plānu vai projektu, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai (un kuri tādējādi nav paredzēti 1. punktā), bet kuriem, šķiet, ir būtiska ietekme. Tāpēc, aplūkojot kopumā, šie trīs punkti ietver centienus paredzēt apdraudējumu, kas tiek radīts teritorijai, vai (ārkārtas gadījumos, kuros apdraudējums sevišķi svarīgu iemeslu dēļ ir jāpieļauj) mazināt minēto apdraudējumu. Tāpēc tie ir jāaplūko kopumā.

44. Direktīvas 6. panta 2. punktā ir paredzēta vispārēja prasība dalībvalstīm uzturēt *status quo*[15]. Tiesa to ir raksturojusi kā "noteikumu, kas ļauj ievērot būtisku vides kvalitātes saglabāšanas un aizsardzības mērķi, tostarp dabisko dzīvotņu, kā arī savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību, un ar kuru tiktu noteikts vispārējas aizsardzības pienākums, kas sevī ietver izvairīšanos no būtiska pasliktinājuma vai traucējumiem, kas varētu būtiski ietekmēt šīs direktīvas mērķus"[16]. 6. panta 2. punktā noteiktais pienākums nav absolūts tādā izpratnē, ka ar to ir paredzēts nodrošināt, lai jebkurā laikā netiktu veiktas jebkāda veida pārveides attiecībā uz konkrēto teritoriju. Tas drīzāk ir jāizvērtē, ņemot vērā attiecīgās teritorijas aizsardzības mērķus[17], jo to dēļ teritorija ir noteikta [kā aizsargājama]. Tādējādi ir jāveic visi attiecīgie pasākumi nolūkā novērst, ka minētie mērķi tiek nelabvēlīgi ietekmēti. Tādējādi teritorijas kā dabiskās dzīvotnes autentiskums tiek aizsargāts, radot visas no tā izrietošās sekas attiecībā uz vides bioloģisko daudzveidību. Labvēlīga nevērība nav risinājums.

45. Turpretim 6. panta 3. punktā ikdienas darbības teritorijā netiek aplūkotas. Tas tiek piemērots vienīgi gadījumos, kad plāns vai projekts nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai. [6. panta 3. punktā] ir noteikts divposmu tests. Pirmajā posmā ir jānosaka, vai attiecīgais plāns vai projekts "varētu būtiski ietekmēt [minēto teritoriju]".

46. Šeit būtu jāapstājas, lai atzīmētu, ka teksta redakcijā angļu valodā izmantotie vārdi "likely to have [an] effect" ["varētu būtiski ietekmēt"][18] varētu uzreiz likt domāt, ka ir jānosaka varbūtības pakāpe, – t.i., ka tajos, šķiet, varētu būt ietverta prasība, lai nekavējoties un, ļoti iespējams, detalizēti tiktu noteikta attiecīgā plāna vai projekta varbūtējā ietekme uz teritoriju, – citās valodu redakcijās izmantotajam izteicienam uzsvars nav tik izteikts. Tādējādi, piemēram, redakcijā franču valodā šis izteiciens ir "susceptible d'affecter", redakcijā vācu valodā tiek izmantota frāze "beeinträchtigen könnte", holandiešu valodā ir atsauce uz plānu vai projektu, kurš "gevolgen kan heben", turpretim spāņu valodā tiek izmantots izteiciens "pueda afectar". Katrā no minētajām redakcijām ir atzīts par iespējamu, ka tests tiek noteikts zemākā līmenī un ka jautājums ir vienkārši par to, vai attiecīgais plāns vai projekts ir spējīgs radīt ietekmi. Tādā izpratnē būtu jāinterpretē frāze angļu valodā "likely to"[19].

47. No tā izriet, ka būtiskas ietekmes uz attiecīgo teritoriju *iespējamība* rada attiecīga izvērtējuma nepieciešamību, piemērojot 6. panta 3. punktu[20]. Tādējādi šajā posmā prasība, ka plānam vai projektam varētu būt būtiska ietekme, ir iemesls pienākumam veikt attiecīgu izvērtēšanu. Nav nepieciešamības *konstatēt* šādu ietekmi; kā Īrija piebilst, ir tikai jānosaka šādas ietekmes *varbūtība*.

48. Prasība, ka attiecīgajai ietekmei ir jābūt "būtiskai", pastāv tādēļ, lai noteiktu *de minimis* [minimālo] slieksni. Tādējādi plāni vai projekti, kuriem nav ievērojamas ietekmes uz teritoriju, tiek izslēgti. Ja uz visiem plāniem vai projektiem, kuriem var būt *jebkāda* veida ietekme uz teritoriju, attiektos 6. panta 3. punkts, darbības attiecīgajā teritorijā vai tās tuvumā tiktu pakļautas riskam, ka tās būtu neiespējamas vairākkārtīgu ar likumu noteiktu ierobežojumu dēļ.

15 — Šajā ziņā arī skat. 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-127/02 *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (Krājums, I-7405. lpp., 32. punkts); 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-535/07 Komisija/Austrija (Krājums, I-9483. lpp., 58. punkts) un 2011. gada 24. novembra spriedumu lietā C-404/09 Komisija/Spānija (Krājums, I-11853. lpp., 127. punkts).

16 — Skat. spriedumu lietā *Stadt Papenburg* (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 46. punkts).

18 — Kad 1992. gada maijā direktīva tika pieņemta, Eiropas Kopienas oficiālās valodas bija dāņu, vācu, grieķu, angļu, spāņu, franču, itāļu, holandiešu un portugāļu. Tādējādi direktīvas teksts ir autentisks ikvienā no minētajām valodu redakcijām.

19 — Skat. 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-1/02 *Borgmann* (*Recueil*, I-3219. lpp., 25. punkts un tajā minētā judikatūra) attiecībā uz nepieciešamību interpretēt noteikumu, atsaucoties uz normu, kuru daļu tas veido, mērķi un vispārējo shēmu, ja ES pasākuma formulējumā pastāv atšķirības starp dažādām valodu redakcijām. Attiecībā uz grūtībām, ko var radīt atšķirības valodu redakcijās, skat. arī manus 2007. gada 6. marta secinājumus, kas sniegti lietā C-173/07 *Emirates Airlines* (Krājums, I-5237. lpp.).

20 — Piemērs [zināma] veida sajaukšanai, ko šis nekvalitatīvi izstrādātais tiesību akts var radīt, es pieļauju, ir redzams 15. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*. [Sprieduma] 41. punktā Tiesa paužot, ka ir nepieciešams attiecīgs izvērtējums, ja ir "vienkārša pieļaujamība", ka ietekme varētu būt būtiska. 43. punktā tā atsaucas uz pastāvošo šādas ietekmes "iespēju vai risku". 44. punktā tā izmanto frāzi "ja pastāv šaubas". Pēdējais no minētā, šķiet, vislabāk izsaka šo nostāju.

49. Tādējādi direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētā pirmā posma slieksnis ir ļoti zems. Tas darbojas tikai kā faktors, lai noteiktu, vai attiecīgi ir jāizvērtē plāna vai projekta ietekme uz teritorijas aizsardzības mērķiem. Minētās izvērtēšanas mērķis ir panākt, lai attiecīgais plāns vai projekts tiktu rūpīgi izskatīts, balstoties uz Tiesas apzīmēto jēdzienu "šajā jomā pieejamajiem labākajiem zinātniskajiem atzinumiem" [21]. Arī sabiedrība var tikt aicināta paust savu viedokli. Tās locekļu viedokļi bieži vien sniedz vērtīgu praktisku ieskatu, kas balstīts uz viņu vietējam zināšanām par attiecīgo teritoriju, un citu attiecīgu pamatinformāciju, kas pretējā gadījumā varētu nebūt pieejama tiem, kas veic izvērtēšanu.

50. Minētajā ekspertu izvērtējumā nosakāmais tests ir par to, vai attiecīgais plāns vai projekts "izjauc teritorijas viengabalainību", jo uz tā pamata valsts kompetentajām iestādēm ir jāpieņem lēmums. Slieksnis šajā (otrajā) posmā ir ievērojami augstāks par pirmajā posmā noteikto slieksni. Tas ir tādēļ, ka jautājums (izmantojot vienkāršāku terminoloģiju) ir nevis, "vai mums ir jānodarbojas ar pārbaudi?" (jautājums pirmajā posmā), bet gan "kas notiks ar teritoriju, ja šis plāns vai projekts tiks īstenots?" un "vai tas ir saskanīgs ar attiecīgo dzīvotņu vai sugu labvēlīgas aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu?". Šajā lietā nav strīda par to, vai, īstenojot ceļu shēmu, tiks neatgriezeniski zaudēta daļa no dzīvotnes. Jautājums vienkārši ir par to, vai shēma var tikt atļauta, nepārsniedzot minēto slieksni un nepiemērojot 6. panta 3. punkta (un, ja vajadzīgs, 6. panta 4. punkta) pārējos elementus.

51. Tomēr ir skaidrs, ka šajā 6. panta 3. punkta posmā paredzētais slieksnis nedrīkst tikt noteikts pārāk augsts, jo novērtēšana ir jāveic, stingri ievērojot piesardzības principu. Minētais princips tiek piemērots, ja ir šaubas par risku esamību vai apmēru [22]. Valsts kompetentās iestādes piekrišanu plāna vai projekta īstenošanai var dot *tikai ar nosacījumu, ka tās ir pārliecinājušās, ka tas nekaitēs attiecīgās teritorijas viengabalainībai*. Ja joprojām pastāv šaubas par iespējamu kaitīgu ietekmi, tām piekrišana nav jāsniedz [23].

52. Kā būtu interpretējama minētajā izteicienā ietvertā atsauce "teritorijas viengabalainība"?

53. Šeit atkal ir vērts īsumā apstāties, lai norādītu uz 6. panta 3. punkta atšķirīgajām valodu redakcijām. Redakcijā angļu valodā tiek izmantots abstrakts termins (*integrity*) – tā ir pieeja, kas izmantota, piemēram, franču valodā (*intégrité*) un itāļu valodā (*integrità*). Dažās citās valodu redakcijās ir vairāk konkrētības. Tādējādi tekstā vācu valodā attiecībā uz teritoriju ir norādīts "*als solches*" [kā tāda]. Holandiešu valodas redakcijā ir minētas teritorijas "*natuurlijke kennmerken*" (dabiskās īpatnības).

54. Neņemot vērā minētās valodu atšķirības, man šķiet, ka tiek aplūkots viens un tas pats jautājums. Tas, kam ir nozīme, ir teritorijas nepieciešamā vienotība. Savukārt citādā skatījumā jēdziens "viengabalainība" ir jāsaprot kā norāde uz attiecīgajai teritorijai raksturīgo īpatnību nepārtrauktu kopumu un veselumu.

55. Viengabalainība, kas nedrīkst tikt izjaukta, ir "attiecīgās teritorijas" viengabalainība. Dabisko dzīvotņu teritorijas kontekstā tā ir teritorija, kura ir noteikta, ņemot vērā nepieciešamību attiecīgo dzīvotni saglabāt (vai atjaunot to) labvēlīgā aizsardzības statusā. Tas būs it īpaši svarīgi, ja, kā tas ir šajā lietā, attiecīgā teritorija ir prioritāra dabiskā dzīvotne [24].

21 — Spriedums lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 54. punkts).

22 — 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-157/96 *National Farmers' Union* u.c. (*Recueil*, I-2211. lpp., 63. punkts).

23 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 56.–59. punkts).

24 — Šajā ziņā skat. šo secinājumu 40. punktu.

56. No tā izriet, ka [lietā] ir nozīme teritorijai raksturīgajām īpatnībām, [un] tās ir tās īpatnības, attiecībā uz kurām teritorija ir tikusi noteikta un ar kurām ir saistīti aizsardzības mērķi. Tādējādi, nosakot, vai tiek skarta teritorijas viengabalainība, lēmējiestādes pienākums ir uzdot svarīgu jautājumu, "kāpēc *šī konkrētā teritorija* ir tikusi noteikta un kādi ir tās aizsardzības mērķi?" Šajā lietā [teritorijas] noteikšanas iemesls, vismaz daļēji, ir tas, ka teritorijā atrodas kaļķakmens slāņi – dabas resursi, kam draud izzušana; ja tie tiek izpostīti, tie nevar tikt aizstāti, un tādējādi ir svarīgi nodrošināt to aizsardzību.

57. Visbeidzot teritorijas viengabalainības ietekmei ir jābūt "nelabvēlīgai". Ikvienā konkrētā gadījumā attiecīgā otrā posma novērtēšanā saskaņā ar 6. panta 3. punktu ir iespējams noteikt, ka plāna vai projekta ietekme uz teritoriju būs neitrāla vai pat labvēlīga. Taču gadījumā, ja ietekme ir negatīva, to, vismaz pamatojoties uz minēto noteikumu, nevar īstenot.

58. Ko nozīmē negatīva jeb "nelabvēlīga" ietekme? Šeit būtu atsevišķi jāaplūko trīs situācijas.

59. Plāns vai projekts var būt saistīts ar to, ka uz precīzi noteiktu laikposmu zudīs normāli apstākļi, un ir iespējama pilnīga resursu izlietošana, citiem vārdiem sakot, teritorija īsā laikposmā var tikt atjaunota savā pienācīgā aizsardzības statusā. Piemērs varētu būt tranšejas rakšana, lai tajā ievietotu apakšzemes cauruļvadu, kas šķērso teritorijas daļu. Attiecīgās teritorijas viengabalainība netiktu izjaukta (manuprāt), *ja* jebkurš traucējums, kas skar teritoriju, varētu būt atbilstošs prasībām.

60. Savukārt pasākumi, kuri tomēr ir saistīti ar dzīvotnes daļas pastāvīgu izjaukšanu un attiecībā uz kuru esamību ir tikusi noteikta [aizsargājamā] teritorija, manuprāt, ir nepārprotami kvalificējami kā nelabvēlīgi. Ņemot vērā minēto izjaukšanu, teritorijas aizsardzības mērķi, iespējams, ir pašos pamatos – un neatgriezeniski – apdraudēti. Šai atsaucei pamatā esošie fakti ietilpst šajā kategorijā.

61. Trešajā situācijā tiek aplūkoti plāni vai projekti, kuru ietekme uz teritoriju pastāv starp divām minētajām ārkārtējām situācijām. Tiesa nav izskatījusi nevienu detalizētu argumentāciju, vai šādi plāni vai projekti būtu (vai nebūtu) jāuzskata par tādiem, kas rada "attiecīgās teritorijas viengabalainības izjaukšanu". Manā skatījumā būtu saprātīgi šo jautājumu atstāt neatbildētu, lai tas tiktu izlemts vēlāk.

62. Pieņemsim, ka ar plānu vai projektu tiek pārsniegts 6. panta 3. punktā noteiktais slieksnis. Tādā gadījumā ir jāapsver tā īstenošana saskaņā ar 6. panta 4. punktu. Minētais noteikums attiecas uz "negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju". Minētie vārdi, ja vien 6. panta vienotībai kopumā ir kāda jēga, ir interpretējami tādējādi, ka ar 4. punktu ir precīzi noteikts, kur beidzas 3. punkts, t.i., tiklīdz tiek atzīts, ka attiecīgais plāns vai projekts nevar tikt īstenots saskaņā ar 6. panta 3. punktu.

63. Tāpat kā 6. panta 3. punkts, arī 6. panta 4. punkts ir sadalīts divās daļās. Pirmā daļa attiecas uz jebkuru plānu vai projektu, kurš neatbilst 6. panta 3. punkta prasībām. Otrā daļa tiek piemērota vienīgi gadījumā, ja attiecīgā teritorijā ir sastopami prioritāri dabiskās dzīvotnes veidi vai prioritāras sugas.

64. Attiecībā uz pirmo – vispārējo – prasību kopumu plānu vai projektu var īstenot vienīgi tad, ja tas ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā un nav alternatīvu risinājumu [25]. Turklāt attiecīgajai dalībvalstij ir jāveic visi vajadzīgie kompensācijas pasākumi, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Kaut gan Komisijai ir jābūt informētai par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem, tā pati nepiedalās procedūrā. Citiem vārdiem sakot, tiesību aktos ir atzīts, ka var būt ārkārtas apstākļi,

25 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Solvay* u.c. (iepriekš minēts 13. zemsvītras piezīmē, 71. un nākamie punkti).

kuros aizsargātās dabiskās dzīvotnes izpostīšana vai tās iznīcināšana var būt nepieciešama, taču, atļaujot veikt šādu izpostīšanu vai iznīcināšanu, tajos ir prasīts, lai videi nodarītais kaitējums tiktu pilnībā kompensēts [26]. Tādējādi *status quo* vai, cik vien iespējams, *status quo* tuvs stāvoklis tiek saglabāts visos apstākļos.

65. Otrā daļa ir šaurāka. Pamatojums plāna vai projekta īstenošanai ir ierobežotāks, un pirms tā īstenošanas attiecīgajām valsts kompetentajām iestādēm, iespējams, ir jāsaņem atzinums no Komisijas [27].

66. Kaut gan 6. panta 4. punkta prasības apzināti ir noteiktas stingras, svarīgi ir norādīt, ka tās nav nepārvarami šķēršļi piekrišanai. Komisija tiesas sēdē ir norādījusi, ka no 15 līdz 20 pieprasījumiem, kuri tai līdz šim saskaņā ar minēto noteikumu ir iesniegti attiecībā uz atzinuma sniegšanu, tikai viens ir ticis noraidīts.

67. Minēto jautājumu aplūkojot kopējā kontekstā, man drīzāk šķiet, ka jebkāda 6. panta 3. punkta interpretācija, kurā paredzētais aizsardzības līmenis ir zemāks par 6. panta 4. punktā paredzēto, nevar būt pareiza. Prasība dalībvalstīm "veikt visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus", ja plāns vai projekts saskaņā ar pēdējo no abiem minētajiem noteikumiem tiek īstenots, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību, vienlaikus ļaujot tām piekrist vairāku maznozīmīgu projektu īstenošanai saskaņā ar pirmo minēto noteikumu, pat ja tas būtu saistīts ar pastāvīgu vai ilgstošu izpostīšanu vai iznīcināšanu, nebūtu savienojama ar 6. pantā noteikto vispārējo shēmu. Šāda interpretācija arī nenovērstu to, ko Komisija sauc par "death by a thousand cuts" ["nāves tūkstoš veidos"] fenomenu, proti, kumulatīvu dzīvotņu zudumu daudzu vai vismaz vairāku zemāka līmeņa projektu dēļ, kurus ir atļauts veikt tajā pašā teritorijā [28].

68. Būtībā iepriekš aprakstītajā analīzē tiek atbalstīta *P. Sweetman*, Īrijas un Komisijas izklāstītā argumentācija. Pārvalde, pašvaldības iestādes un Apvienotā Karaliste pieņem atšķirīgu nostāju, kura būtībā ir tuva 6. panta 3. punkta burtiskajam formulējumam. Tās it īpaši uzsver, ka minētajā noteikumā paredzētajam procesam ir divi posmi. Katrs posms ir atsevišķs un to skatījumā ir jāsaprot kā tāds, kam ir atšķirīga nozīme un mērķis.

69. Kopsavilkumā es izklāstīšu šādu alternatīvu pieeju.

70. Interpretējot 6. pantu, ir jānošķir 1. un 2. punkts, no vienas puses, un 3. un 4. punkts, no otras puses. Pirmie divi punkti ir paredzēti, lai regulētu teritorijas ikdienas apsaimniekošanu. Pēdējie divi punkti savukārt attiecas uz plāniem vai projektiem, kuri nav saistīti ar minēto apsaimniekošanu. Tādējādi var uzskatīt, ka tajos ir aplūkoti izņēmumi no 1. un 2. punkta. Izskatot šādu plānu vai projektu, vispirms ir jāapsver, vai tas varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju. Vārds "varētu" būtu jāinterpretē tādā kontekstā, kurā ietilpst varbūtības tests (lai gan tā pamatā ir piesardzības princips, manā skatījumā šajā ziņā nav strīda). Plāns vai projekts, kura ietekmi uz minēto teritoriju nevarētu uzskatīt par būtisku, varētu tikt īstenots, neveicot tā ietekmes novērtējumu.

26 — Piemēru pasākumiem, kuri *nav* atbilstoši kompensācijas pasākumi, skat. manus secinājumus, kas sniegti 2007. gada 3. maijā spriedumā lietā C-388/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-7555. lpp., 29. punkts). Es atstāšu neatbildētu vispārējo jautājumu, kā noteikt, kas jebkurā konkrētajā lietā *ir* atbilstoši kompensējošie pasākumi.

27 — Tiesību aktos ir minēts Komisijas secinājums, kas tiek sniegts atzinuma, nevis lēmuma veidā. Tādējādi attiecīgajām pusēm tie nebūs tieši saistoši. Tomēr ir paredzēts, ka Komisija veic izpildes nodrošināšanas pasākumus attiecībā uz dalībvalsti, kura neņem vērā vai ļauj citiem subjektiem neievērot tās atzinumu. Alternatīvi cietusī trešā persona var celt prasību valsts tiesā, lūdzot izdot rīkojumu par atbilstošu iznākumu.

28 — Dažas no tiesas sēdē notikušajām diskusijām izvērsās par to, vai tieši minētajam fenomenam bija kāda nozīme, nosakot, vai saskaņā ar 6. panta 3. punktu ir ticis izpildīts tests par "izjauktas teritorijas viengabalainības" noteikšanu. Manā skatījumā minētajā kontekstā tam nav jābūt nozīmei. Attiecīgie svarīgie kritēriji ir izklāstīti šo secinājumu 50.–60. punktā. Plašākā tvērumā tie nav jāaplūko.

71. Turpretim, ja šāda ietekme ir bijusi paredzēta, būtu vajadzīgs izvērtējums. Veicot minēto darbību un tādējādi nosakot, vai plāns vai projekts "izjauc teritorijas viengabalainību", būtu jāņem vērā, ka minētā izteiciena nozīmei ir jābūt plašākai par "nelabvēlīgi ietekmē teritoriju". Tāpat izteiciena "nelabvēlīgi ietekmē" nozīme ir jāsaprot, ka tā ir stingrāka par 6. panta 3. punkta pirmajā posmā izmantoto "būtiski ietekmē". Ja tas tā nebūtu, tad nebūtu atšķirības starp elementu, ka ļauj izlemt, vai izvērtējums ir nepieciešams (6. panta 3. punkta pirmais teikums), un kritēriju, lai noteiktu, vai atļauja plāna vai projekta īstenošanai ir jāatsaka (6. panta 3. punkta otrais teikums).

72. Pamatojoties uz minēto, pārvalde apgalvo, ka lēmums par piekrišanu attiecīgajai ceļu shēmai pamatlietā tika pieņemts pareizi.

73. Lietas dalībnieku apgalvojumi, ar kuriem tiek pamatota pieeja, kuru es tikko esmu aprakstījusi, ir labi sagatavoti. No tiem noteikti nevajadzētu atteikties.

74. Tomēr manā skatījumā minētā pieeja nav pareiza. Tā it īpaši attiecas uz direktīvas 6. panta 3. punkta tekstu, kas aplūkots izolēti, un tajā nav ņemts vērā plašākais konteksts, kādā minētais noteikums ir jāinterpretē. Sekojoši tā ir saistīta ar raksturīgu un neatrisināmu spriedzi starp atļaušanu saskaņā ar 6. panta 3. punktu īstenot dažus projektus un to, ka tajā pašā laikā 6. panta 4. punkta piemērošanas jomā ietilpstoši projekti var tikt īstenoti vienīgi ar nosacījumu, ka tiek noteikti pilnīgi kompensējošie pasākumi. Tajā arī nekādā veidā nav aplūkots arguments "death by a thousand cuts".

75. Tāpat minētie argumenti nevar būt savienojami ar Tiesas judikatūru, kas nostiprināta ar spriedumu lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*[29]. Sprieduma 35. punktā nosakot, ka gadījumā, ja kāds plāns vai projekts ir apstiprināts saskaņā ar 6. panta 3. punktu, vienlaicīgi nav jāpiemēro 6. panta 2. punktā minētā vispārējā aizsardzības norma, Tiesa nav centusies uzsvērt atšķirības minēto noteikumu starpā. Drīzāk gan tā ir izvēlējusies uzsvērt to *līdzīgumu*. Tā 36. punktā, ņemot vērā minēto jautājumu, norādījusi, ka "plāna vai projekta atļauja, kas izdota saskaņā ar [direktīvas] 6. panta 3. punktu, noteikti pieprasa, lai plāns vai projekts neietekmētu attiecīgās teritorijas viengabalainību un tādējādi to arī būtiski nepasliktinātu vai tai netraucētu 6. panta 2. punkta izpratnē". Šā paša iemesla dēļ Tiesa spriedumā lietā Komisija/Spānija nolēma, ka direktīvas 6. panta 2. un 3. punktā ir "paredzēts nodrošināt vienādu aizsardzības līmeni"[30].

76. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, atbildei uz 1. jautājumu ir jābūt, ka, lai noteiktu, vai plāns vai projekts, uz kuru attiecas direktīvas 6. panta 3. punkts, izjauc teritorijas viengabalainību, ir jānosaka, vai minētais plāns vai projekts nelabvēlīgi ietekmē attiecīgās teritorijas raksturīgos elementus, ņemot vērā iemeslus, kādēļ teritorija ir tikusi noteikta, un ar tiem saistītos aizsardzības mērķus. Ietekme, kura ir pastāvīga un ilgstoša, ir jāuzskata par nelabvēlīgu. Veicot šādu noteikšanu, piemēro piesardzības principu.

2. jautājums

77. Ar šo jautājumu valsts tiesa vēlas zināt, vai piesardzības principa piemērošana izraisa to, ka šāds plāns vai projekts nevar tikt atļauts, ja tas radītu pastāvīgu neatgriezenisku attiecīgās dzīvotnes pilnīgu vai daļēju zudumu. Jautājumā ir netieši norādīts, ka attiecīgajam principam var būt atsevišķa nozīme izvērtēšanā, kura valsts iestādēm ir jāveic saskaņā ar 6. panta 3. punktu. Citiem vārdiem sakot, tajā ir pieņemts, ka gadījumā, ja princips nav fakultatīvi izmantots, varētu tikt sasniegts cits rezultāts nekā tad, ja tas būtu izmantots.

29 — Iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē. Ja pēc tam izrādās, ka plāns vai projekts varētu radīt izpostījumu vai traucējumu, pat ja valsts kompetentās iestādes nevar tikt uzskatītas par atbildīgām par ikvienu kļūdu, tad 6. panta 2. punktu piemēro tā, lai nodrošinātu, ka tiek atjaunota attiecīgās teritorijas viengabalainība (šajā ziņā skat. sprieduma 37. punktu).

30 — Iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 142. punkts.

78. Piesardzības principa piemērošanu es esmu aprakstījusi šo secinājumu 51. punktā. Kā norāda pašvaldību iestādes, tas ir procesuāls princips, jo tas raksturo pieeju, kura ir nepieciešama lēmējiestādei, un neprasa īpašu rezultātu.

79. Tiesa spriedumā lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* nolēma, ka piesardzības princips ir ietverts 6. panta 3. punktā [31]. Kā norāda Apvienotā Karaliste, no tā izriet, ka minētā panta shēmā nepastāv interpretācijas robs, kas jāaizpilda, piemērojot minēto principu. Turklāt no tā izriet, ka fakts, ka šis princips ir saistīts ar noteikšanu, vai kompetentā iestāde var atsevišķi nodalīt nelabvēlīgu ietekmi uz teritorijas viengabalainību, neattiecas uz iepriekšējo jautājumu par to, ko nozīmē minētais tests.

80. Tādēļ uz 2. jautājumu nav jāatbild.

3. jautājums

81. Ar šo jautājumu valsts tiesa vēlas zināt, kāda ir saikne starp 6. panta 3. un 4. punktu.

82. Es esmu izklāstījusi savu analīzi par minēto saikni [32], un man nav, ko piebilst.

Secinājums

83. Ņemot vērā iepriekš minēto, es iesaku Tiesai uz valsts tiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Lai noteiktu, vai plāns vai projekts, attiecībā uz kuru tiek piemērots Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkts, izjauc teritorijas viengabalainību, ir jānosaka, vai minētais plāns vai projekts negatīvi ietekmēs attiecīgās teritorijas raksturīgos elementus, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ teritorija ir tikusi noteikta, un ar tiem saistītos aizsardzības mērķus. Ietekme, kura ir pastāvīga vai ilgstoša, ir jāuzskata par nelabvēlīgu. Veicot šādu noteikšanu, piemēro piesardzības principu.

31 — Iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 58. punkts.

32 — Skat. šo secinājumu 62. un nākamos punktus.